

Кіра МУРАТОВА: «Переконана, коли настануть трохи кращі часи, ми побачимо розквіт українського кіно»

5 листопада знана режисер, сценарист, актриса відзначає ювілей!

Для вітчизняного та всесвітнього кінематографа Кіра Муратова – явище унікальне. У своїх фільмах вона створила власний світ, власну неповторну реальність, де абсурд часто-густо дорівнює життю, а життя – абсурду.

Кіра Георгіївна здолала тернистий шлях до визнання. Уже першими своїми фільмами «Короткі зустрічі» (1967) і «Довгі проводи» (1971) режисер заявила про свій інтерес до сучасної моральної проблематики і неоднозначних людських характерів. Однак бачення автора розходилося з офіційним соцреалістичним курсом тодішньої влади, тож її стрічки були покладені на полицю аж до перебудови.

Ми зустрілися з Кірою Муратовою напередодні її 80-річчя.

– Я не вважаю, що мистецтво може змінити світ, проте воно може і має виховувати людей, змінювати їхній світогляд, – впевнена Кіра Георгіївна.

– Ваш фільм «Астенічний синдром» був своєрідною енциклопедією кінця 1980-х, там використано чимало новацій і навіть нецензурна лайка...

– Так, я в нього багато чого «напхала». Він знімався, як мозаїка, я взагалі люблю цей прийом. Створюється враження великої форми, простору, але це – ілюзія. Шматочків мозаїки так багато, і вони такі різні!..

За часів перебудови фільм здобув фантастичну славу. Пам'ятаю, як його натхненно знімали і як раптом закінчилися гроші. Картина планувалася односерійною, проте ми відзняли значно більше. Тоді поїхала в Держкіно до Москви, і раптом мені сказали: «Робіть другу серію. Знімайте скільки хочете!». Це було дивовижно.

– Шановна Кіро Георгіївно, свого часу ви висловлювалися на підтримку Майдану. Яке сьогодні ваше ставлення до українських новітніх реалій? Вони вас надихають?

– Знаєте, я так хворобливо сприймаю реальність, що вам, можливо, не сподобається сказане мною. Я дуже хвилювалася, постійно дивилася телевизор під час першої половини Майдану, коли все було мирно. Я категорично засуджую втручання в Україну з боку Росії чи кого б то не було, вважаю це жахливим. Але те, що все це вилилося у війну, не сприймаю. Розумієте? Що з нами відбувається? Ми що, повертаємося в кам'яний вік? Війни не має бути взагалі в житті людей! На неї треба накласти табу, так

само, як на людожерство. От і все. Вважайте мене пацифісткою.

– На вашу думку, чи є майбутнє в українського кіно?

– А чому ви вирішили, що я можу це знати? Мешкаю не в столиці, мало знайома з міністерськими та фінансовими справами. Більше того, до Одеси майже не доходять нові українські фільми. І їх дуже важко дістати для перегляду, хоч я і намагаюся це робити.

Взагалі, в українського кіно звичайно ж повинно бути майбутнє. І ось чому. Якщо навіть за нинішньої скрутною доби з'являються такі чудові фільми, як «Плем'я» Мирослава Слабошпицького, то не все ще втрачено. Переконана, коли настануть трохи кращі часи, ми побачимо розквіт українського кіно. Адже

у нас дуже багато талановитих режисерів та сценаристів, які за порівняно невеликі гроші вміють створювати шедеври.

– Чи слідкуєте за фільмами іноземного виробництва?

– Звичайно. Останнім часом мені подобається творчість австрійця Міхаеля Ханеке. Його фільм «Любов» – це щось вражаюче. Проста і чудово зроблена картина мене приголомшила, дивилася її тричі. А загалом я «всеїдна», шаную роботи багатьох режисерів. Головний критерій – професіоналізм. Має бути зроблено професійно й від душі.

– Ви тривалий час знімаєте кіно, маєте чимало міжнародних нагород. Які роботи та нагороди для вас особливо цінні?

Вісник Віче
журналу

Кіра Георгіївна Муратова (дівоче прізвище – Короткова) народилася 5 листопада 1934 р. у місті Сороки (Королівство Румунія). Вивчала філологію в Московському державному університеті. 1959-го закінчила режисерський факультет ВДІКу (майстерня Сергія Герасимова і Тамари Макарової). З 1961 р. стала працювати режисером на Одеській кіностудії. Перші роботи – короткометражний фільм «Біля крутого яру», повнометражна стрічка «Наш чесний хліб» – відзняла разом з чоловіком Олександром Муратовим. «Короткі зустрічі» (1967) та «Довгі проводи» (1971) – перші самостійні картини Муратової.

1978-го на «Ленфільмі» створила стрічку «Пізнаючи білий світ». Саме тоді Муратова познайомилася з художником Євгеном Голубенком, який став її другим чоловіком, а також співавтором сценаріїв. Найбільшу увагу критики та глядачів привернули фільми «Зміна долі» та «Астенічний синдром». Друга з двох названих картин удостоїлася спеціального призу журі «Срібний ведмідь» 40-го Берлінського кінофестивалю (1990) та кінопремії «Ніка» за найкращий ігровий фільм (1991). Серед останніх робіт, котрі отримали чимало нагород, – «Чехівські мотиви» (2002), «Настроювач» (2004), «Два в одному» (2007), «Мелодія для шарманки» (2009), «Вічне повернення» (2012).

У фільмах Кіри Муратової з-поміж інших акторів знімалися Володимир Висоцький, Георгій Делієв, Олег Табаков, Зінаїда Шарко, Алла Демидова, Ніна Русланова, Рената Литвинова, Наталія Бузько.

– До нагород ставлюся дуже просто, як до іграшок. Ніколи не замислювалася, які з них для мене найвагоміші. А щодо моїх робіт, то з кожним періодом пов'язане щось дороге, вистраждане. Люблю всі свої фільми, вони для мене наче діти. Але як мама, котра часто-густо найбільше любить наймолодшого, прихильніша до своїх останніх картин. Наприклад, фільм «Вічне повернення» ще не «відірвався» від мене цілком.

– Упродовж свого творчого життя ви працювали з багатьма акторами. А яким вам запам'ятався Володимир Висоцький?

– Що можна додати, якщо людина є легендою? Володя був чудовим артистом, бардом. Він знімався у моєму фільмі «Короткі зустрічі». Мало хто знає, що на цю роль спершу затвердили Станіслава Любшина. Але у той самий час він мав зніматися у фільмі «Щит і меч». Тож наша знімальна група, спочатку відмовивши Висоцькому, змушена була йти до нього на уклін. І Висоцький без усі-

Олександру Муратову) спробувати себе. У них був сценарій фільму «Наш чесний хліб». Ми погодилися. З 1961-го я працюю в Одесі.

Думаю, хоч би до якого міста я приїхала, завжди шукала б у ньому щось колоритне, своєрідне. В Одесі це є. До речі, «Короткі зустрічі» саме і ґрунтуються на особливому одеському колориті.

Я дуже люблю море. Та для мене неприйнятна властива одеситам фамільярність. Так, я знаходжу в ній артистизм, родзинку, яку можна використати у своїй роботі. А в житті це мені не подобається. Більше люблю відсторонені стосунки з незнайомими людьми.

Утім, мушу визнати, це надзвичайне місто припало мені до душі.

– Ну і насамкінець: коли ми побачимо ваші нові фільми?

– Для мене завжди було головним казати те, що я відчуваю. Отримувати насолоду від правди, висловленої вголос і красиво. Професія режисера дуже важка фізично і морально. Цей фах потребує здоров'я. Усе життя я була здоровою людиною. Проте нині роки беруть своє. Пригадую, коли знімали «Три історії», я зламала ногу. Усі навколо тоді заспокоювали: нічого, ми вас водитимемо, носитимемо. Але я тоді відчула, що це неможливо. Як це режисер буде в гіпсі? Для мене це немислимо! Я сказала: «Ні. Робимо перерву». І лише за кілька місяців ми завершили зйомки.

Ось і тепер я сприймаю себе як «голову професора Доуеля». Задумів у мене багато, але я недостатньо сильна і здорова. Якби можна було попрацювати кілька годин, а потім сказати: «Знаєте, я втомилася, піду, полежу, сьогодні більше не зніматимемо». Але такі умови мені навряд чи хтось створить. Тож вимушена констатувати, що режисерське навантаження вичерпує сили...

Розмовляв Євген ТИЩУК.

Фото Дениса ШАБАНОВА та з архіву Кіри МУРАТОВОЇ.

Р. С.: Редакція журналу «Віче» вітає Кіру Георгіївну Муратову з ювілеєм! Бажаємо вам здоров'я та наснаги для здійснення мрій! Хай вам щастить!

«Поводир» дійшов до Харкова

Кіномани Харкова подивилися фільм «Поводир» Олесея Саніна двома тижнями раніше за більшість вітчизняних глядачів. І це знаменно, адже центральні події стрічки відбуваються саме в цьому місті. Нагадаємо, що світову прем'єру картини влаштували на Одеському міжнародному кінофестивалі в липні цього року. А на вітчизняні екрани вона виходить 12 листопада.

Повнометражний фільм, висунутий Українським оскарівським комітетом на здобуття найпрестижнішої нагороди Американської кіноакадемії (номінація – «Фільм іноземною мовою»), знятий за підтримки Державного агентства України з питань кіно. В основі сюжету – подорож радянською Україною на початку 1930-х років американського хлопчика Пітера та українського сліпого музиканта Івана Кочерги. Американський інженер Майкл Шемрок разом із сином приїжджає до Харкова «будувати соціалізм». За трагічних обставин американець гине, а його сина рятує від переслідувачів сліпий кобзар. Не маючи інших шансів вижити на чужині, хлопець стає поводирем. Подорож, повна небезпек, триває на тлі драматичних сторінок української історії та руйнування людських долі. В основу покладено реальні факти і свідчення.

У картині використані документальні кадри в реальній декорації. Окрім Харкова, зйомки фільму проходили і в інших українських містах. За словами авторів фільму, тіфлопереклад (тобто аудіокоментування того, що показано на екрані) в українському кіно застосовано вперше. Тому будь-який незрячий, котрий приїде до кінотеатру, зможе «побачити» фільм.

А він яскраво розповідає про долі саме тих, хто позбавлений можливості бачити барви світу. Ця стрічка про любов і вірність, підлість і зраду. Головні ролі виконали українська співачка Джамала, актори Станіслав Боклан, Олександр Кобзар, їхні американські колеги – Антуан Святослав Грін і Джефф Баррелл.

Віталій СКОБЕЛЬСЬКИЙ.

ляких докорів і претензій погодився. Йому дуже сподобався мій сценарій.

У той період свого життя Володя зовсім не вживав алкоголю й був дуже дисциплінованим. Він із повною віддачею знімався у фільмі й лише інколи літав на вистави до Москви. Як артист він був професіоналом найвищого гатунку. Як людина – дуже скромним і навіть непомітним, доки не брав у руки гітару і не починав співати. Ось тоді відбувалося справжнє сінєке диво. Усе змінювалося, відчувалася людина з великої літери, геній! Люди до нього тягнулися.

– Велика частина вашого життя пов'язана з Одесою. Чим для вас є Південна Пальміра?

– Я випадково опинилася в Одесі. Так сталося, що до Всесоюзного державного інституту кінематографії, де я навчалася, приїхали представники Одеської кіностудії і запропонували дипломникам (мені та